

תנועת הקיבוץ הדתי

כ"ו כסלו, 3.12.2010

גיליון מס' 236

שבת פרשת מקץ

מאת תרצה אורן, קיבוץ סעד

היאור והאור

בעניינים שונים בחומש בראשית חלוקות הדעות האם הם קרו במציאות או שמא מהווים הם רק משל. גם את החלומות הרבים הנחשפים בחומש אנו מרבים להעלות לדרגת מסרים מכווננים עבור האומה ואף עבור כלל האנושות.

ישנם שני מאפיינים בולטים בסיפורי המעשים ובחלומות שבחומש - השמיים והמים. שמים ומים, השתקפות של האינסוף האלוקי במרחב החיצוני לאדם ובבועה הפנימית המהדהדת בתוככי האדם פנימה, משרים על שותפות בלתי ניתנת להתרה בין האל לאדם. שותפות המזמנת ניסיונות בלתי פוסקים.

בפרשתנו משמשים מי היאור למקור המים ממנו עולות הפרות בחלומו של פרעה. היאור נזכר באופן בולט כמילה מובילה בפסוקים:

"א וַיְהִי, מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים; וּפְרָעָה חָלַם, וַהֲנֶה עַמְדַּעַל-הַיָּאֵר. ב וַהֲנֶה מִן-הַיָּאֵר, עֹלֵת שְׁבַע פְּרוֹת, יְפוֹת מְרָאָה, וּבְרִיאֵת בְּשָׂר; וַתַּרְעִינָהּ, בְּאָחוּ. ג וַהֲנֶה שְׁבַע פְּרוֹת אֲחֵרוֹת, עֹלֹת אֲחֵרֶיהֶן מִן-הַיָּאֵר, יְעוֹת מְרָאָה, וַדְּקוֹת בְּשָׂר; וַתַּעֲמִדְנָה אֶצֶל הַפְּרוֹת, עַל-שֵׁפֶת הַיָּאֵר..."

רש"י מדגיש בפירושו ל"יאור" את השותפות שבין האדם לכוח העליון, או לאלוהי מצרים. הוא מסביר שדווקא הנילוס נקרא יאור כיוון שהוא עולה על גדותיו וממלא את היאורים שהוכנו על ידי המצרים.

אונקלוס מפרש יאור מלשון נהר.

הרמב"ן מסכים עמו ומאריך במשמעות הלשונית של המילה ומקורה.

הוא מוכיח כי הגשם נקרא "אור" (איוב לז יא), ומצביע על שותפות במחזור המים בטבע בין מאורות, גשם ויאורים. הוא מפתח את הרעיון ומסביר כי כולם מלשון "אורה". המאורות, שהם גרמי השמים, המשפיעים על ירידת הגשמים, הם אותם כוחות עליונים הנקראים "אור". גם הגשם המושפע מלמעלה הוא עבורנו בבחינת "אור" והנהרות הנעשים ממנו ומהם אנו שותים, נקראים "יאורים". בסיום דבריו מוסיף הרמב"ן עוד משפט קצר שנראה בתחילה לא ברור ואף לא קשור: "ואולי בעבור שהגשמים בסבת המאורות, והנהרות יעשו מהם, יתיחסו אל האבות".

הרמב"ן מלמד אותנו כאן פרק באמונה דרך היאור והאור. כל אחד משבעת המאורות, מאבות האומה וממניחי אבני הדרך בתפיסת עולמה, חוה חויה משמעותית הקשורה בצמא או מאבק הקשור במים.

הדבר מרמז לניסיונות אמוניים אשר בהם המים מהווים סמל. המים יכולים להיות אל בפני עצמו ויכולים להוות מנוף לקידוש השם בעולם. אבות האומה, כל אחד בתורו, נדרש להאדיר את שם אלוקי ישראל בנסיבות שמימיות- מימיות.

אברהם על בארותיו ובצורותיו מפיץ במדבר, הצחיח ממים ומאלוקים, את האמונה באל אחד. **יצחק** ועבדיו החופרים ונאבקים, אשתו רבקה הנחשפת על המים והוא מתפלל לה' בדבקות ונענה. **יעקב**, המוצא את אהבתו על המים, ומעביר בניו מצד לצד עד שנאבק עם מלאך ה' על המים. **משה** שנמשה מן המים, מתקשה בענייני מים ובכל זאת חוצה את המים ומכה על סלע מים. **אהרן ומרים** המצטרפים למשה בהתמודדות על ועם המים, ונדרשים לטבול במים. **דוד** שגם עליותיו וגם נפילותיו קשורים קשר בל ינתק במים. במזמוריו מקום בולט למים כמסמלים את עוצמת הבורא. הוא מקבל על עצמו בצורת ומניעת מים, מעדיף להיות תלוי רק בבורא שמים. **יוסף**, נשוא פרשתנו, העומד לפני פרעה ונדרש לפענח את סוד החלומות בהם היאור משמש מקור אלוהי המעניק למאמיניו מים.

והנה כאשר מפענח יוסף את החלומות לא נזכר היאור ולו פעם אחת. יוסף מעמיד במרכז ההוויה את האל בורא עולם במקומו של היאור המופיע בחלומו של פרעה. במקום ארבע אזכרות "יאור" ישנן ארבע אזכרות "אלקים".

פרעה שלמד פרק באמונה, הופך גם הוא למקדש שם שמים:
" וַיֹּאמֶר פְּרָעָה, אֶל-עֲבָדָיו: הֲנִמְצָא כְּזֶה--אִישׁ, אֲשֶׁר רוּחַ אֱ-לֹהִים בּוֹ. "

תרצה אורן – חברת קבוצת סעד, נשואה לבני, אמא לשגיא, פנינה, ספיר ומורה - מחנכת בחטיבת הביניים בבית ספר דע"ת בסעד.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat,hashavua.htm

כדי לקבל את הדף בכל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של תנועת הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת. ד. 40015, תל אביב 64732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039